

Høringsuttalelse til ny friskolelov fra Danielsen Intensivgymnas

---

Danielsen Intensivgymnas vil med dette uttale seg om den kommende endringen i friskoleloven, med utgangspunkt i høringsbrev av 17.10.2014. Vi vil i vårt hørings svar vektlegge spørsmål rundt voksne elever i friskoler. Vi har lang erfaring med å møte opplæringsbehov for voksne som trenger en vei tilbake til utdanning. Hoveddelen av vår høring er til kapittel 7 i Kunnskapsdepartementets høringsbrev. Vi vil også til slutt kommentere kapittel 12.5 i Kunnskapsdepartementets høringsbrev.

I dette hørings svaret vil vi referere til noen ulike elevfortellinger. Disse tar alle utgangspunkt i elever ved Danielsen Intensivgymnas, men noen detaljer i fortellingen er endret for å ivareta elevenes anonymitet. De er utvalgt fordi de er representative og illustrerer hvordan mange elever berøres av ulike sider ved spørsmålet om tilrettelegging av studietilbud for voksne.

Kapittel 7: Inntak av voksne

1.1 Innledning

Departementet har bedt om innspill på spørsmålet om selvstendig godkjenningsgrunnlag for skoler med opplæring spesielt organisert for voksne. Danielsen Intensivgymnas vil argumentere for at Kunnskapsdepartementet må legge til rette for gode tilbud for voksne elever i friskoler ut i fra de behov som finnes på området i samfunnet (kapittel 1.2). Vi vil argumentere for at friskoler skal være en del av samfunnets svar på utfordringen med voksne som ikke har lykket i videregående utdanning, både ut i fra prinsipielle og mer pragmatiske hensyn (Kapittel 1.3).

Deretter vil vi se på hva som skal til for at friskoler skal kunne gi sitt bidrag til å møte denne elevgruppens behov (Kapittel 1.4). En måte å gjøre dette på er den nevnte godkjenningsordningen. Vi mener det også er mulig å sikre dette gjennom en tydeliggjøring av forskrift om spesialiserte tilbud for voksne. I så tilfelle må loven inkludere en forskriftshjemmel for dette. Forskriftshjemmelen må sikre at disse skolene:

- får prioritere voksne elever, med og uten rett, før elever med ungdomsrett (Kapittel 1.4.2)
- får strukturere fagtilbudet til de faktiske behov hos voksne elever (Kapittel 1.4.3).

Vi vil også anbefale Kunnskapsdepartementet å gjøre det mulig å ta hensyn til voksnes livssituasjon og behov ved å la spesialiserte tilbud for voksne få gjennomføre vurdering og utskrivning av dokumentasjon i henhold til forskrift til opplæringslovens kapittel 4 (Kapittel 1.4.5.). Til sist vil vi også kommentere spørsmålene om egne komprimerte læreplaner og egen tilskuddsordning for opplæring spesialisert for voksne, alternativt spesielt organisert for voksne (Kapittel 1.4.6.).

Videre mener vi at det er avgjørende at dette kombineres med delegering av realkompetansevurdering til den enkelte skole, slik at realkompetansevurderingen kan gjøres til en del av søknadsbehandlingen, og ikke være en forutsetning for å søke på tilbudene (Kapittel 1.5). Dette vil vi begrunne ut ifra hensyn til likebehandling av søkere og ut ifra hensynet til ikke å skape unødige terskler for voksne som trenger en ny sjanse i skolen.

1.2 Behovet for skoletilbud for voksne

Danielsen Intensivgymnas er en videreføring av den delen av Cand. Philol. Egill Danielsen skole fra 1932 som gav et tilbud til elever som trengte en ny sjanse i skolen. Årsakene til at våre elever ikke har lyktes i skolen på tidligere forsøk har vært mange, og har i en viss grad forandret seg opp igjennom årene. Selv om årsakene til at ungdom ikke lykkes i skolen har forandret seg, har behovet for en god vei tilbake til utdanningsløpet for mange voksne likevel vært der hele veien. Dette behovet er fortsatt stort i dag. Kunnskapsminister Rød Isaksen uttaler beskriver selv i VG 01.01.2015 utfordringen med at frafallet fra videregående opplæring fortsatt ligger på rundt 30%, på tross av betydelige arbeid i mange år for å få frafallet ned¹. Selv om samfunnet skulle klare å redusere frafallet dramatisk de neste årene, vil det fortsatt i overskuelig fremtid være behov for tilbud til voksne som har ikke har lyktes i skolen i sin ungdomstid frem til i dag. Noen har falt ut tidlig, og sitter igjen med rettigheter som voksne, men mange har også brukt opp rettighetene sine uten å lykkes, og havner bakerst i mange køer når de nye sjansene skal deles ut.

Bak slike frafallstall skjuler det seg et stort antall enkeltmennesker. Det vil nok variere fra person til person hvilke konsekvenser det å ikke lykkes i skolen får, men for mange vil det kunne gi det som oppleves som store menneskelige konsekvenser. For mange enkeltelever vil det derfor også være svært viktig å få en reell mulighet til en god vei tilbake i utdanningssporet. Vi vil i denne sammenheng vise til en kort video hvor tre av våre tidligere elever beskriver hvordan sjansen de fikk på Danielsen gav dem en opplevelse av verdighet, kompetanse til å få mer ut av livet og bry seg mer om lokalsamfunnet sitt og en mulighet til å komme seg videre: <https://www.youtube.com/watch?v=MC7ARtYeNR4>.

I sine uttalelser til VG 01.01.2015 påpeker også kunnskapsministeren de samfunnsøkonomiske utgiftene det fører til når folk ikke lykkes i skolen, ikke minst med økte

---

¹ <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/skole-og-utdanning/brukte-726-mill-paa-aa-stoppe-fracfall-elever-dropper-ut-som-foer/a/23364373/>

utgifter via NAV-systemet. I tillegg kommer de 40.000 NEET som faller utenfor både arbeidsmarkedet, utdanning og offentlige støtteordninger².

Det er et stort fokus på å få elever gjennom skolen, både fra hjem og samfunn. Samtidig er det fortsatt mange som av ulike grunner ikke lykkes. Lærevansker og andre mestringsproblemer, mobbing, sykdom, familie-/hjemmesituasjon, rus, lite fungerende læringsmiljø og umodenhet i forhold til valgene samfunnet har lagt opp til at en skal ta når en er 15-16 år, er bare noen av de tidligere utfordringene som er representert blant våre elever. Kunnskapsdepartementet anfører «at det stadig blir færre voksne som ikke har rett til videregående opplæring som følge av at retten for voksne er utvidet». Vår erfaring er at det er mange voksne som har behov for en ny sjanse i skolen, selv om de har brukt opp ungdomsretten. I møte med denne problemstillingen er det positivt at departementet ikke foreslår ytterligere begrensninger på muligheten for friskoler til å ta inn voksne elever uten rett (forskriftens §11-1). Vi mener departementet heller burde utvide denne muligheten.

Uavhengig av årsak, og uavhengig av om disse «på papiret» har brukt opp sine rettigheter eller ikke, mener vi det vil være i samfunnets interesse å legge til rette for at voksne både med og uten rett skal kunne ha gode veier tilbake til utdanning.

1.3 Om tilbud for voksne i friskoler

Departementet anfører at det er en prinsipiell side ved spørsmålet om opplæring for voksne i friskoleloven. Dette begrunnes i at lovens formål knytter seg til foreldre og elevers valgfrihet til å velge andre skoler enn de offentlige i henhold til menneskerettighetslovens §2 nr. 2.

Vi støtter departementets vurdering i at det er et sterkere menneskerettslig grunnlag for statsstøtte til idémessig alternative skoler for barn og ungdom enn for voksne. Samtidig mener vi det ikke ligger en ekskludering av voksne i denne formuleringen. Voksne elever er også elever, og det bør være en verdi i et demokrati at også voksne skal kunne ha valgfrihet på områder som kan være så pregende som en skole. Dette kommer bl.a. til syne ved at vi har statsstøttede livssynsalternativer for voksne elever og studenter på flere andre områder i samfunnet, som f.eks. i høyskole- og fagskolesektoren.

Vi mener det er i samfunnets interesse å spille på lag med frivillighet og idealistiske aktører, for å møte det reelle behovet i samfunnet for gode tilbud som kan fange opp og være en vei tilbake til utdanning for voksne som ikke har lyktes i videregående opplæring. Blant dagens friskoler i Norge finnes det flere slike, ikke minst av skoler som står i en lang kristen tradisjon av diakonal skolevirksomhet. Loven må gi disse mulighet til å gjøre denne jobben for samfunnet på en god måte. Også av rent pragmatiske årsaker bør de tilbud som i dag fungerer godt for denne gruppen få gode rammevilkår for å kunne videreføre sine tilbud.

---

² <http://fafo.no/images%5Cpub%5C2014%5C20384.pdf>

1.4 Hva skal til for å sikre drift av gode tilbud for voksne i friskoler?

1.4.1. Innledning

Danielsen Intensivgymnas mener at det viktigste er at loven sørger for at det er i praksis er mulig å reelt legge til rette for voksnes behov i de av friskolenes tilbud som er spesialisert for denne målgruppen. Vi mener det er to mulige måter å gjøre dette på:

1. Egen godkjenning for opplæring spesielt organisert for voksne, med en regulering som er mer i tråd med opplæringslovens Kapittel 4A-3.
2. En lovhjemmel for forskrift om spesialiserte opplæringstilbud for voksne i friskoler, i kombinasjon med et unntak i loven for disse om prioritering av elever med ungdomsrett foran voksne både med og uten rett.

En egen godkjenningsordning for opplæring spesielt organisert for voksne vil i utgangspunktet ivareta alle de nødvendige hensyn i denne typen opplæring. Vi ser samtidig at Kunnskapsdepartementet legger til grunn et behov for det vi oppfatter som relativt omfattende reguleringer hvis dette skal innføres. Hvis departementet ikke ønsker å utvide tilbudet for voksne i friskoler, mener vi alternativ 2 vil kunne være tilstrekkelig for å ivareta de reelle behov for slike tilbud i det omfang som finnes i dag. Kunnskapsdepartementet bruker selv begrepet «skoler som har spesialisert seg på kurs/tilbud for voksne» i forarbeidet til forskriftens §11-1 (Rundskriv F-06-05, av 13.07.05). Vi synes dette er et godt begrep.

Vi vil i punktene nedenfor begrunne hva vi mener er de viktigste hensynene å ivareta i en slik regulering, uavhengig av om reguleringen skjer gjennom alternativ 1 eller 2.

1.4.2 Inntak av elever med ungdomsrett

Det beste tilbudet for en voksen som trenger en ny sjanse til å fullføre videregående er ofte ikke et godt tilbud for en ungdom. I denne sammenhengen snakker vi ikke om pedagogikken i klasserommet, men om den mer overordnede strukturen i skoletilbudet. For å møte behovet for voksne elever til å ta de nødvendige enkeltfag på en effektiv måte (i henhold til deres realkompetansevurdering) vil strukturen i tilbudet på studieforbereidende opplæring, som det som tilbys på Danielsen Intensivgymnas, nødvendigvis være annerledes enn i ordinær videregående opplæring. Dette kommer vi mer tilbake til i punkt 1.4.3.

I studietilbud spesialisert for voksne, som det ved Danielsen Intensivgymnas, er elevmiljøet preget av voksne deltidsstudenter. Dette er ikke bare en konsekvens av, men også en betydelig styrke ved tilbudet for de voksne elevene, da det gir mulighet til et mer voksent elevmiljø. Muligheten til å gå i en klasse med voksne medelever kan f.eks. være viktig for en ung voksen med sterke negative erfaringer knyttet til mobbing bak seg. Vi vil i denne sammenhengen oppfordre både forvaltning og politikere til å lese beretningen til en av årets elever ved Danielsen Intensivgymnas, Ida Huun Michelsen i kronikken i Bergens Tidende 28. desember 2014 (<http://www.bt.no/meninger/kronikk/Er-det-meg-det-er-noe-galt-med-3269867.html>). I denne artikkelen setter hun ord på hvordan skolehverdagen kan oppleves for en elev som har utviklet sosial angst etter å ha bli utsatt for mobbing.

Vi mener det er viktig at tilbud spesialisert for voksne får jobbe med å være best mulig på å treffe denne målgruppen. På bakgrunn av dette vil et år på et studieløp spesielt rettet mot

voksne bli vesentlig annerledes for en 16-åring enn om vedkommende hadde gått på en ordinær videregående skole. Dersom disse tilbudene uten videre må prioritere elever med ungdomsrett foran voksne, vil det kunne føre til strukturelle og miljømessige endringer ved skolene for å ivareta elever med ungdomsrett sine behov og formelle rettigheter. Disse endringene vil kunne betydelig svekke tilbudet til skolens primære målgruppe: voksne som trenger en ny sjanse i videregående skole for å finne en vei tilbake til utdanning. Elever med behov for ordinær videregående opplæring har et stort antall tilbud å velge mellom. Voksne elever på jakt etter en ny sjanse har svært få slike tilbud. De voksne som har brukt opp retten sin, men som likevel trenger en ny sjanse, stiller bakerst i alle køer i utdanningssektoren. De trenger noen tilbud hvor de kan ha prioritet. Vi vil derfor sterkt anbefale Kunnskapsdepartementet å foreslå en alternativ ordning for disse studietilbudene på dette området.

Den enkleste måten å gjøre dette på er å implementere lignende opptaksvilkår for opplæring spesialisert for voksne som er i tråd med dem som er for inntak til voksenopplæring etter Opplæringslovens § 4A. Et tilbud som er strukturert for de voksnes behov kan i noen tilfeller også være det beste tilbudet for elever som ikke har brukt opp sin ungdomsrett. Dette vil ofte være fordi de i praksis er i en lignende situasjon som voksne med og uten opplæringsrett. Disse ivaretas i forhold til fylkeskommunal voksenopplæringen av formuleringen i Opplæringslovens §3-1, 10. ledd. Vi har flere eksempler på at søkere til Danielsen Intensivgymnas har fått omgjort sin ungdomsrett til voksenrett av sitt hjemfylke. Dette er elever som har påbegynt, men ikke fullført ordinær videregående skole før. Både eleven og fylkeskommunen har i disse tilfellene vurdert det slik at elevene er best tjent med vårt tilbud – med en fagstruktur der eleven kan ta fagene på tvers av nivå, på komprimerte løp.

Vi foreslår primært at departementet inkluderer en tilsvarende formulering for tilbud spesialisert for voksne i friskoler (alternativt for opplæring spesielt organisert for voksne i friskoler):

«Ungdom med rett til videregående opplæring etter opplæringslovens §3-1 kan, etter søknad og når det ligg føre sakkyndig anbefaling eller andre spesielle forhold, få videregående opplæring ved friskular i opplæringstilbud spesialisert for voksne.»

Vi foreslår sekundært en formulering om at «friskoler har lov til å prioritere voksne (med og uten rett) fremfor ungdom med rett på tilbud spesialisert for voksne» (jmf. forskriftens §11-1).

1.4.3 Struktur i fagtilbud

Den kanskje aller viktigste forutsetningen for at det i praksis skal være mulig å gi et godt tilbud til voksne innen studieforbereende videregående opplæring er friheten til å strukturere tilbudet vårt i forhold til de reelle behovene voksne elever har. For mange voksne som opplever at de har «mistet» mye tid i tidligere feilskjær i livet, er muligheten til å velge et raskere studieløp enn det som er vanlig i ordinær videregående opplæring, vesentlig. For mange tror vi en ordinær vg1- vg2- og vg3-timeplan der de i praksis må ta fagene sine over tre år vil være så demotiverende at terskelen blir for høy for å ta fatt på veien tilbake på utdanningssporet.

Mange elever som kommer til oss har delvis gjennomført videregående opplæring. Det vil si at de har bestått noen fag, og falt ut av, strøket eller ikke fått vurdering i noen fag. For å møte deres opplæringsbehov er det vesentlig å kunne strukturere tilbudet slik at det er mulig for disse å ta de fagene de trenger for å få gå veien tilbake til utdanning på en effektiv måte. Det betyr i praksis svært ofte fagtilbud på tvers av grensene mellom vg1-, vg2- og vg3-nivået. Det kan f.eks. bety at en elev må ha engelsk på vg1-nivå, norsk på både vg1-, vg2- og vg3-nivå, samt et programfag på både vg2- og vg3-nivå. I forhold til dette er det vesentlig med to aspekter:

- Å kunne tilby fagkombinasjoner som møter behov for å ta fag samtidig på tvers av vg1-, vg2-, og vg3-trinnet
- Å kunne samle opplæringen i fag innenfor et skoleår eller et halvår for disse fagene.

Vår erfaring er at dette forutsetter mulighet til å tilby fellesfagene i den såkalte 23/5-pakken samlet, med *norsk*(vg1+vg2+vg3), *engelsk* (vg1), *samfunnsfag* (vg1), *historie* (vg2+vg3) *naturfag* (vg1) og *praktisk matematikk* (vg1+vg2). Det betyr også mulighet for skolen til å tilby fag som halvårskurs, slik at man kan ta både vg2- og vg3-nivået av et programfag på samme år. Det siste betyr at en elev f.eks. vil kunne ta vg2-faget *sosiologi og sosialantropologi* i høstsemesteret, og gå videre og ta vg3-faget *politikk- og menneskerettigheter* i vårsemesteret. En elev som droppet ut av skolen i vg3 vil f.eks. kunne fullføre fellesfagene historie, religion og norsk på dette nivået på ett semester, ved at opplæringen samles. Vi vil her gi innblikk i en elevfortelling som illustrerer dette:

Thomas var elev på Danielsen Intensivgymnas i to år. En utfordrende familiesituasjon preget hans oppvekst og skolegang i ungdomsårene. Han kom bort i miljø med innslag av rusmidler, og på grunn av kombinasjonen av dette og psykisk sykdom falt han tidlig ut av videregående skole. Han forsøkte et spesielt tilrettelagt tilbud i sitt hjemfylke, men opplevde at opplegget der heller holdt ham nede enn løftet han opp (p.g.a av lavt tempo og ambisjonsnivå). Å bestå på et minimumsnivå var ikke motiverende for ham, men å bli ingeniør – det hadde han lyst til. Når han kom til oss i første halvdel av 20-årene fikk han i stor grad fått livet «på kjøll», og fikk starte med blanke ark videregående skole igjen. Han hadde mange hull i sin opplæring, og fikk 1-ere på de første prøvene i flere fag da han startet hos oss. To år senere gikk han ut fra Danielsen Intensivgymnas med et vitnemål med nesten utelukkende 5-ere og 6-ere, inkludert i de «tyngste» realfagene på vg3-nivå. I dag nærmer han seg slutten på ingeniørstudiet, og har for lengst forlatt NAVs rekker.

For Thomas, som for mange av våre elever, oppleves det å ta videregående skole i voksen alder som å måtte ta igjen noe som ens jevnaldrende har gjort seg ferdig med. For å ha motivasjon til dette er muligheten til å se frem til en rask måte å ta igjen det tapte på vesentlig. Å se frem mot et treårig løp i en klasse preget av tenåringer skaper for mange en barriere som gjør at man ikke kommer skikkelig i gang, om det kan se aldri så fornuftig ut i andres øyne. Thomas var avhengig av systematisk opplæring og tett oppfølging på grunn av store hull fra tidligere skolegang, men han har som mange andre av våre elever med lignende bakgrunn vist at det er både motiverende og mulig å gjennomføre hele videregående på to år, på tross av tidligere utfordringer.

Vi oppfordrer Kunnskapsdepartementet til å sikre denne muligheten i lov og/eller forskrift.

1.4.4 Vurdering og dokumentasjon

I opplæring spesielt organisert for voksne gjennomføres vurderingsarbeidet og utformes det dokumentasjon i henhold til kapittel 4 i forskrift til opplæringsloven. For voksne som velger en friskole fordi de mener denne er det beste tilbudet for en vei tilbake i utdanningssporet, vil det å få vurderingsarbeid og dokumentasjon i henhold til forskrift til privatskolelovens kapittel 3, medføre en forskjellsbehandling i forhold til elever som i samme situasjon velger å fullføre videregående opplæring i de fylkeskommunale tilbudene.

En vesentlig forskjell mellom dokumentasjonsforskriftene i opplæring spesielt organisert for voksne og ordinær videregående opplæring er føring av fravær på vitnemål. Vårt hovedanliggende i denne sammenhengen er at vurderingsforskriftens bestemmelser for føring av fravær ikke tar høyde for den livssituasjon voksne elever ofte er i. Et betydelig antall av våre elever er f.eks. forsørgere for barn. Det medfører i seg selv en del fravær som er ansett som «gyldig» i arbeidslivet, f.eks. i forbindelse med barns sykdom, men som ikke er fanget opp i forskrift til privatskoleloven. Vi vil illustrere dette med situasjonen til eleven Anne:

Anne ble gravid da hun var 17 år, og fødte en datter mens de fleste av hennes jevnaldrende var opptatt med mindre viktige ting. Som ung aleneforsørger var det i realiteten ikke mulig for henne å fullføre videregående skole som ungdom. Nå er barnet blitt større, går i barnehage, og hun er elev ved Danielsen Intensivgymnas. Anne får i denne situasjonen ekstra fravær p.g.a. behovet for oppfølging av sin datter. Hun må være hjemme fra skolen når datteren ikke kan gå i barnehagen, f.eks. p.g.a. sykdom, og får også ekstra fravær i forbindelse med annen oppfølging av sin datter. Anne får fort 15 dagers fravær p.g.a. oppfølgingen av sin datter i løpet av et skoleår. I tillegg må hun være borte fra skolen når hun selv er syk, eller har andre «ordinære» fraværsgrunner. Dette går selvsagt ut over opplæringen, men ved å lese lekser i lærebok og notater fra lærer og andre elever fra timene, samt noen individuelle veiledningssamtale med sine lærere, klarer hun likevel å gjennomføre skolen med gode nok karakterer til å kunne søke på økonomiutdanningen hun ønsker å gå videre på. Fraværet er likevel høyt, og hvis det skal stå på vitnemålet må dette forelegges en mulig arbeidsgiver når hun skal søke på jobber. På vitnemålet vil det kunne stå en merknad om at hennes høye fravær skyldes at hun har omsorg for barn. Hvor mye dine barn er syke er normalt ikke informasjon en arbeidsgiver skal spørre etter ved tilsetting. Her vil arbeidsgiver kunne få vite det uten å spørre. Det vil neppe telle til hennes fordel i konkurranse med en annen søker om samme stilling hvor arbeidsgiver ikke har denne typen informasjon.

Hvis fraværet på vitnemålet til en voksen familieforsørger skal sammenlignes med fraværet til en ungdom i tenårene, er det en sammenligning som skjer på ulike premisser. Dette er vi redd for at i praksis vil gå ut over våre elever ved senere jobbsøking. Vi tenker at det er urimelig at voksne elever i spesialiserte tilbud til voksne i friskoler slik sett blir forskjellsbehandlet fra voksne elever i fylkeskommunal voksenopplæring.

Vi foreslår at Kunnskapsdepartementet, i lov eller forskrift, sikrer at voksne elever i opplæring spesialisert for voksne kan gi vurdering og skrive ut dokumentasjon i tråd med til enhver tid gjeldende vurderingsforskrift for fylkeskommunal opplæring spesielt organisert for voksne.

1.4.5 Egne komprimerte læreplaner for voksne i friskoler

Kunnskapsdepartementet påpeker at det ved tilbud spesielt organisert for voksne vil kreves endringer i loven i forhold til kravene til læreplaner, da det ikke finnes egne komprimerte læreplaner i LK 06. Danielsen Intensivgymnas, mener at egne komprimerte læreplaner ikke er avgjørende for å kunne gi et godt tilbud for voksne.

Vår vurdering av spørsmålet om komprimering baserer seg på vår erfaring med disse tilbudene over mange år, innenfor studieforberedende utdanningsprogram. I studieforberedende fag er det i praksis uhyre sjelden at voksne fritas fra deler av kompetansemålene i et fag. Komprimerte løp innbefatter derfor normalt at voksne elever må tilegne seg kompetanse etter de samme læreplanmålene som elever i ordinær videregående opplæring, men med kortere opplæringstid på skolen. Vår opplæring har slik lignet på det som gjøres på studieforberedende voksenopplæring i Hordaland Fylkeskommune.

Vår erfaring er at mange voksne har gode muligheter til å tilegne seg tilstrekkelig kompetanse i de aller fleste fag på kortere tid enn det som legges opp til i ordinær opplæring. Mange av våre elever har hull fra tidligere utdanning, og noen av dem har fortsatt med seg de utfordringene som gjorde at de ikke lyktes i første runde i skolen. Men de har også en annen modenhet, bedre motivasjon og bredere erfaringsbakgrunn enn sist de gikk på skolen. Dette muliggjør mer effektiv opplæring i de fleste fag. Komprimering har gjort at flere elever har fått plass ved skolen. De har brukt kortere tid til å gjennomføre skolen, til en lavere pris per elev. Dette har vært en fordel for både elevene og samfunnet.

Samtidig kan et ordinært timetall være en fordel for andre voksne. Flere timer med opplæring i et fag gir flere muligheter. Vi mener at det er fullt mulig å gi et godt tilbud til voksne uten komprimering. Egne komprimerte læreplaner for voksne i friskoler er etter vår mening ikke av avgjørende betydning for muligheten til å gi et godt tilbud til disse elevene.

1.4.6 Egen tilskuddsordning for opplæring spesielt organisert for voksne

Departementet påpeker at det må etableres en ny ordning for å beregne tilskudd til de friskoler som eventuelt blir godkjent for å drive opplæring spesielt for voksne. Vi vil i den sammenheng påpeke at vi helt siden vår godkjenning i år 2000 har mottatt tilskudd først fra Kunnskapsdepartementet, og siden Utdanningsdirektoratet, der tilskuddet har vært regnet ut på bakgrunn av det faktiske timetall vi har gjennomført i hvert enkelt kurs. Det samme timetallet har vært lagt til grunn for å beregne satsen på elevens egenbetaling. Etter vår oppfatning har dette fungert som en forutsigbar og rettferdig ordning, da prisen for gjennomføring av opplæring for voksne i praksis er lik den for ungdom, når en tar høyde for eventuelle justeringer i timetallet.

1.5 Realkompetansevurdering

1.5.1 Innledning

I forhold til Realkompetansevurdering for voksne ønsker vi å fremheve noen momenter. Vårt hovedansvar er at vi mener det er svært vesentlig at dette delegeres til den enkelte skole. Vi mener dette må gjøres for å sikre likebehandling av søkere til nasjonale tilbud, uavhengig av hvilke fylke de bor i på søkertidspunktet. Vi mener også det er viktig for at terskelen for å komme tilbake til utdanningssporet ikke skal være høyere enn nødvendig for den enkelte søker.

1.5.2 Likebehandling mellom søkere

Vår erfaring er at det er ulik praksis i ulike fylkeskommuner i forhold til både pris og saksbehandlingstid for realkompetansevurdering for voksne uten rett. Vi vet at enkelte fylker tar opp til kr. 5000,- per fag for å realkompetansevurdere en voksen uten rett. I andre fylker koster det betydelig mindre. Det finnes også fylker som har som praksis å ikke gjøre slik realkompetansevurdering i det hele tatt uten henvisning fra NAV. Dermed tvinger de en ung voksen som har skuslet bort retten sin, f.eks. ved å gjøre et mislykket forsøk på å fullføre skolen på tross av sykdom eller andre utfordringer, til å melde seg som NAV-klient for å kunne søke hos oss.

Friskoler skal ha hele landet som inntaksområdet. Det bør være likbehandling av alle søkere til skoler som skal være nasjonale tilbud, uavhengig av hvilke fylke søkerne kommer fra. I praksis kan da veien for ulike voksne søkere til å kunne søke til en friskole bli svært ulik, avhengig av hvilket fylke personen er bosatt i. Dette mener vi er en prinsipielt svært urimelig forskjellsbehandling av voksne som faktisk skal kunne ha samme mulighet til å søke på vårt tilbud. Vi mener det er avgjørende at dette kan delegeres til den enkelte skole, slik at alle som vil søke på en friskole med nasjonalt søknadsområde blir behandlet likt seg imellom.

1.5.3 Terskelen for veien tilbake til utdanning

Det er i alles interesse at terskelen for å komme tilbake til utdanningsløpet for elever som ikke har lyktes i skolen i første runde er lav nok til at de som bør krysse den faktisk kommer seg over. For noen elever med høy motivasjon og sterke ressurser både hos seg selv og i sitt nettverk, vil høye terskler være overkommelige. For andre kan det at terskelen er lavest mulig og mest mulig ukomplisert fra søkerens perspektiv, være avgjørende. Veien om hjemfylket for realkompetansevurdering er etter vår mening et unødig hinder. I mange tilfeller vil det også kunne være en tilstrekkelig stor terskel til å hindre elever fra faktisk å søke. For at denne terskelen skal være lavest mulig mener vi det er vesentlig at realkompetansevurderingen blir en del av søknadsprosessen ved en friskole, ikke en forutsetning for å kunne søke på en friskole. Dette er også praksis ved inntak til fylkeskommunal voksenopplæring i mange fylker, ved at den voksne søker direkte via VIGO, og legger ved sin CV, kompetansebevis og annen dokumentasjon for realkompetansevurdering.

1.5.4 Spesielt om realkompetansevurdering av unge voksne

Etter presiseringen som har kommet om at det generelt ikke er lov til å ta opp igjen et tidligere bestått fag som elev i private videregående skoler har spørsmålet om realkompetansevurdering også fått en ny dimensjon. For de fleste unge voksne, i alderen 19-

24 år, er det ikke aktuelt å få godkjent fritak fra fellesfag eller programfag innen studieforbereende programområde på grunn av realkompetanse.

Realkompetansevurderingen for de aller fleste av disse blir redusert til en avkryssing av hvilke fag det fremgår av vitnemålet at de har bestått tidligere. Vi vil poengtere at det fremstår som ekstra meningsløst at elever i denne situasjonen skal få en ekstra runde til sitt hjemfylke. Dette er etter vårt syn et meget godt eksempel på unyttig byråkratisering, som forsvinner hvis realkompetansevurdering blir delegert til den enkelte friskole og gjort til en del av søknadsbehandlingen for voksne elever.

1.5.5 Realkompetansevurdering og forbedring av karakterer

Danielsen Intensivgymnas fikk 17.06.2014 en presisering fra Utdanningsdirektoratet om at realkompetansevurdering innbefatter at alle som har bestått et fag fra før per definisjon har realkompetanse i faget, og følgelig at de ikke kan tas inn på disse fagene i private skoler. Vi har observert at den samme presiseringen har blitt gjort overfor andre friskoler, og overfor fylkeskommunale videregående skoler. Vi har respekt for at representanter for forvaltningen kan ha tenkt at dette har vært den gjeldende betydningen av lovteksten hele tiden, men for oss oppleves dette som en lovendring uten høringsmulighet. Vi opplever at et begrep i realiteten har fått redefinert sitt innhold i forhold til den forståelsen som ble lagt til grunn i store deler av praksisfeltet i forbindelse med høringsmuligheten i forrige privatskolelov. Vi velger derfor å kommentere denne (for oss) nye forståelsen i vårt høringsinnspill nå.

Vi har forståelse for intensjonen med presiseringen, men ser at den rammer enkeltelever på en svært urettferdig måte. For å illustrere dette vil vi igjen henvise til en fortelling, denne gang til fortellingen om en av våre søkere for skoleåret 2014-2015 som vi ikke kunne ta inn:

En av våre søkere, «Jan» greide seg bra på skolen frem til VG3. Da ble han langvarig syk. Mange hadde i en slik situasjon droppet ut av skolen, men med stor innsats klarte Jan å fullføre med beståtte karakterer. Karakternivået falt dog dramatisk. Etter skoleårets slutt fikk han påvist en svulst, og brikkene falt på plass i forhold til hvorfor skoleåret hadde utviklet seg som det hadde. Etter operasjon og påfølgende behandling er Jan nå blitt mye bedre, og ønsker å bli lærer. Fallet i karakterer under sykdommen gjør dog at den døren, og mange andre dører til videre utdanning er stengt. Han har prøvd seg som privatist, men merker at dette er svært krevende, ikke minst p.g.a. ettervirkninger av operasjon og behandling. Han er i en situasjon hvor han trenger opplæring for å lykkes med å ta igjen det han gikk glipp av i forbindelse med sykdommen. Med Utdanningsdirektoratets presisering om at det ikke er mulig å forbedre karakterer som elev, verken i offentlige eller private skoler, stenges dørene han trodde han kunne bruke for å komme tilbake på utdanningssporet. Han har fått avslag på sin søknad til sitt hjemfylke om utvidet ungdomsrett eller mulighet til å forbedre karakterer på annen måte, for å få en ny sjanse i offentlig skole. Etter dette søkte han til Danielsen Intensivgymnas. I et vedlegg til søknadene både til fylket og til oss konkluderer hans lege med at det er fare for at han havner i NAV-systemet, «med alle problemene dette kan medføre» om det ikke kan finnes en åpning for at han kan få forbedre karakterer som elev. Vi måtte avslå hans søknad, men må erkjenne at vi satt med en vond smak i munnen når vi gjorde det. Det avslaget var neppe bra for verken Jan eller samfunnet, og det er noe grunnleggende urettferdig over det hele. Det blir ikke mindre problematisk når vi vet at om Jan hadde falt ut av skolen på grunn av sykdommen, i stedet for å fullføre på tross av den, så hadde han faktisk kunnet få en ny sjanse.

Historien over er dessverre ikke unik. Det finnes mange ungdommer som på papiret har brukt opp sine rettigheter, men likevel ikke har fått den reelle sjansen som flertallet gjerne har fått til å vise sitt potensial på skolen. Dette gjelder ikke minst i situasjoner hvor elever har hatt utfordringer med alvorlig og/eller langvarig sykdom i tenårene. Men det gjelder også i møte med lærevansker som har blitt sent diagnostisert eller dårlig håndtert, i møte med mobbing, eller i møte med utfordringer i familiesituasjon, f.eks. ved rus- og/eller sykdomsproblematikk hos foresatte.

Vi har gjentatt eksempler av foresatte som det siste året har sagt at de vil råde sine barn til ikke å fullføre skolen i møte med utfordringer, i den tro at de vil være bedre tjent med å få en ny sjanse på et senere tidspunkt. De er redd for at barna skal ha brukt opp sine rettigheter, og stå der med et bestått vitnemål, men likevel med et vitnemål som ikke gir dem mulighet til å gå videre på utdanninger som lærer- eller sykepleierstudier. Vi mener det er et potensielt samfunnsproblem når foreldre opplever risikoen ved å prøve å fullføre skolen på tross av utfordringer som større enn risikoen ved å falle ut.

Vi anbefaler Kunnskapsdepartementet om å sende prinsippet om at elever ikke skal tas inn igjen på fag de tidligere har bestått ut på høring, f.eks. gjennom å foreslå en unntaksordning for dette der elever kan få en ny mulighet til å forbedre sine tidligere beståtte karakterer i slike tilfeller som vi har beskrevet ovenfor.

Kapittel 12.5 – 20-dagersregelen

Vi mener 20-dagersregelen generelt er urimelig, da den fører til kutt i statstilskudd for mange av de elevene skolen har mest arbeid med å følge opp. Det er spesielt urimelig at selv om skolen lykkes i dette arbeidet, ved at de får elever til å «delta aktivt i opplæring» (premiss for å få karakter i faget, jmf. forskrift til privatskoleloven § 3-3), risikerer skolen at forvaltningen likevel mener de «ikke å ha fulgt opplæringen» (økonomiforskriften til privatskoleloven §15, andre ledd). Vi mener derfor at dersom regelen videreføres i en eller annen form, må den uansett ikke ramme tilskuddet for elever som får standpunkt karakter, og eventuelt går opp til eksamen i faget. Dette vil for øvrig selvsagt ikke kunne dokumenteres til 1. mai, som departementet foreslår som søknadsfrist for dispensasjon.

Vi vil i denne sammenhengen vise til at vi sommeren 2014 opplevde at Hordaland Fylkeskommune gav en av våre elever som hadde fått IV, delvis begrunnet i elevens manglende deltakelse i det jevne vurderingsarbeidet i klasserommet grunnet svært høy fravær, medhold i sin klage på standpunkt karakteren. Eleven som ikke utløste tilskudd p.g.a. 20-dagerregelen, og altså i henhold til denne «ikke har fulgt opplæringen», ble vurdert av Hordaland fylkeskommune til «å ha deltatt aktivt i opplæringen». Dette skjedde uten at det var dokumentert formelle feil fra skolen i forhold til varsler eller annen oppfølging og kommunikasjon.

Vi vil i tillegg vise til at lovverket i denne sammenhengen ikke fanger opp de komplekse forpliktelser og livssituasjoner mange voksne elever som tidligere har mislykkes i sin utdanning forholder seg til. Vi viser i denne sammenheng til beskrivelse og argumentasjon anført i kapittel 1.4.4 – vurdering og dokumentasjon.

Vi anbefaler primært Kunnskapsdepartementet om å avvikle 20-dagersregelen. Dersom Kunnskapsdepartementet velger å videreføre ordningen, anbefaler vi å gjøre unntak fra 20-dagersregelen for alle som oppnår standpunktkarakter, da disse har blitt vurdert til «å deltatt aktivt i opplæringen», enten av faglærer eller av fylkeskommunen (ved klager). Vi anbefaler også departementet om å vektlegge omsorg for barn som et særlig forhold ved dispensasjonssøknader når elever med forsørgeransvar får fravær over 20 dager. Vi anbefaler ikke å innføre en frist på 1. mai for søknader om dispensasjoner, da vår erfaring er at nye momenter kan bli gjort kjent for skolen også lenge etter denne tid som kan være relevant for dispensasjonssøknader.

Danielsen Intensivgymnas

15.01.2015